

Poslušni ljudje so hujši od politikov

Film Rudar je v slovenskih kinematografih na sporedu od 27. septembra

Film Rudar ima za seboj uspešno premiero, saj je na festivalu slovenskega filma prejel kar tri vesne: Hanna A. W. Slak je dobila vesno za najboljšo režijo, Leon Lučev za najboljšo glavno moško vlogo, Vlado Gojun pa je bil nagrajen za najboljšo montažo. Rudar je v igri za slovenskega kandidata za nominacijo za tujejezičnega oskarja, uvrščen pa je tudi v mednarodni tekmovalni program filmskega festivala v Varšavi. S to bogato popotnico je 27. septembra prišel v slovenske kinematografe.

Režiserka Hanna A. W. Slak je scenarij napisala po resnični zgodbi, ki jo je v romanu *Nihče* zapisal Mehmedalija Alić. Zgodba je znana, zato je režiserka posebej ne razlaga, niti se ne spušča neposredno v politične manipulacije in interpretacije, saj pravi, da je film fikcija, več pa lahko vsak izve iz knjige. Želela pa je ostati zvesta notranji resnici zgodbe in ljudi.

NALOGA: RAZIŠČI ROV IN NAPIŠI, DA JE PRAZEN

V središču filma je bosanski priseljenc Mehmedalija Alić oz. Alija (izvrstno ga je odigral Leon Lučev), doma iz okolice Srebrenice, ki ga je zaznamovala in o tem izvemo ob obletnici pokola. Alija je z družino prišel v Slovenijo, se izučil za rudarja in se zaposlil v zasavskem rudniku, a tega nameravajo zapreti. Uprava odpušča delavce in zapira neaktivne rove, Aliji pa zaupa nenavadno nalogo: raziskati mora rov, ki je zaprt že od konca druge svetovne vojne, in čimprej napisati poročilo, da v njem ni ničesar. Alija v zapuščenem rovu kmalu naleti na zid. Direktor rudnika mu da jasno vedeti, da pričakuje poročilo, da je rov prazen, toda Aliji ne dajo miru govorice okoliških prebivalcev, da so v rovu zakopane žrtve povojnih pobojev. Odločen, da se bo ne glede na posledice dokopal do resnice, nadaljuje delo.

ALIJA KOT SAVEL

Alija s svojo dostojanstveno, nehlapčevsko držo drži film pokonci in ne dovoli, da bi spolzel v moraliziranje. Kamera

ob ključnih prizorih prikazuje njegov obraz od blizu, skoraj tako, kot smo lani gledali Savla v (z oskarjem nagrajenem) filmu *Savlov sin*, ki se je prav tako s svojo človeškostjo v nečloveških razmerah trudil narediti isto – pokopati mrtvega. Oba filma povezuje druga svetovna vojna, le da Savel poskuša preživeti in ostati človek v koncentracijskem taborišču, Alija pa vojne sam ni doživel, temveč so ga prizadele njene posledice. Ker ve, kako je ne vedeti, kje so svojo življenjsko pot končali najbližji in jih ne more dostojno pokopati, hoče to omogočiti množici neznanih ljudi iz nekega drugega kraja in časa. Tako kot želi, da nekdo drug v Srebrenici najde njegove sorodnike, tako ima možnost, da omogoči najdbo in pokop pogrešanih ter mir njihovim bližnjim. Verjetno prav zato samo on najdena trupla imenuje ljudi, za druge so trupla, če ne kar kosti brez identifikacije.

Sestrini klici ga vedno znova vzbujajo k odgovornosti in kot nekakšen vodilni motiv pozivajo vsakega, ki lahko kaj naredi za dobro in pokončno družbo.

VSEPRISOTEN STRAH

Prav vsaka glavna oseba in tudi nekatere stranske večkrat govorijo o strahu. Prvič ga omeni domačin Lojze (igra ga Boris Cavazza), ki je v povojnih pobojih izgubil očeta in ve za govorice, da so v rudniku trupla. Alijo preganjajo nočne more, njegova žena govori o pošastih, ki ne izginejo, ko jih pogleda v oči, kot svetuje svojemu sinu, ki ga je strah hudobcev, rudarje je strah izgubiti službo, najbolj pa je občutiti strah ljudi, kar jim preprečuje, da bi spregovorili.

Ob koncu tako beseda strah že zveni kot floskula, morda celo namerno. Ko neznanec Aliji stisne roko, dobi potrditev, da v prizadevanju ni sam. Če so bile prej le govorice, jih zdaj potrjujejo neizpodbitni dokazi, Pandorina skrinjica je odprta, zato skrivanja ni več, strah je vsaj precej manjši, o čemer pričajo mnoge zgodbe o povojnih žrtvah. Dejanja so neizogibna, sicer se bodo posledice prenesle na mlajše generacije, kar v fil-

mu ponazarjata Alijeva otroka, ki tudi izkazujejo očetovo pogumno držo. Prav hčerine besede najbolj povzamejo stanje, da se nič ne spremeni: poslušnost ljudi je hujša od politikov.

ODLIČNA IGRA IN SPRETNA DRAMATURGIJA

Igralci so odlično opravili težko nalogo. Poleg že omenjenih Lučevega in Cavazze igrajo v filmu Marina Redžepović, Zala Đurić Ribič, Tin Marn in drugi. Pristnost dajejo filmu Zasavci s svojo govorico, sicer pa imen krajev, razen Srebrenice kot sinonima za množičen poboj, ni. Tako se sporočilnost filma lahko prenese v širši slovenski ali celo tuji prostor.

»Film odlikujejo odličen ritem, spretna dramaturgija, podprta z učinkovitostjo in razumljivostjo dialogov, občutena montaža in natančna ter učinkovita zvočna podoba. Sam filmski izraz prinaša jasnost z realističnim pristopom, ki film zaznamuje, in s spretnim prepletom različnih ravni protagonistovega osebnega doživljanja gledalca ne pusti ravnodušnega,« je zapisala strokovna žirija v obrazložitvi odločitve, da predlaga *Rudarja* za slovenskega predstavnika, ki se bo potegoval za kandidacijo za tujejezičnega oskarja. ■

KATJA CINGERLE